

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä sekä työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 47 §:n ja panostajalain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä sekä työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 47 §:n ja panostajalain muuttamisesta (HE 200/2024 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Anne Vänskä, sosiaali- ja terveysministeriö
- työympäristö- ja tasa-arvoasioiden asiantuntija Anne Mironen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- tasa-arvo- ja työympäristöpäällikkö Lotta Savinko, Akava ry
- asiantuntija Anne Salomaa, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- asiantuntija Albert Mäkelä, Suomen Yrittäjät ry
- työmarkkinajuristi Minna Salli, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT
- toimitusjohtaja Timo Koskinen, Työturvallisuuskeskus ry
- viestintä- ja vastuullisuusjohtaja Mikko Kuivalainen, Työturvallisuuskeskus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- sisäministeriö, Rajavartiolaitos
- puolustusministeriö
- tietosuojavaltuutetun toimisto
- Puolustusvoimat
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelun vastuualue
- Tapaturmavakuutuskeskus TVK
- STTK ry

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2025 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä sekä muutettaviksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettua lakia ja panostajalakia. Työsuojeluhenkilörekisteristä annettu laki kumottaisiin.

Esityksellä on pääasiassa säädöshuollolliset tavoitteet. Ehdotettavan työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä annettavan lain tavoitteena on myös työsuojelun edistäminen.

Nykyisin työsuojelun yhteistoimintahenkilöitä koskevien tietojen rekisteröinti- ja luovutustehtävää hoitaa sosiaali- ja terveysministeriö. Koska ministeriö ei ole tarkoituksenmukaisin taho toimimaan rekisterinpitäjänä, tehtävä siirrettäisiin ehdotettavalla uudella lailla työmarkkinakeskusjärjestöjen yhdistykselle Työturvallisuuskeskukselle.

Ehdotettavan uuden lain keskeisimpänä sisältönä olisi työnantajan velvollisuus ilmoittaa työpaikan työsuojelun yhteistoimintahenkilöitä koskevia tietoja Työturvallisuuskeskuksen rekisteriin ja ilmoitettujen tietojen luovuttaminen työsuojelua edistäviin tarkoituksiin. Ilmoitusvelvollisuus ei koskisi muun muassa pienten työpaikkojen työnantajia, mutta heilläkin olisi mahdollisuus tehdä ilmoitus.

Panostajalain soveltamisalan rajoja muutettaisiin. Lain soveltamisalasta poistettaisiin muun muassa Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen virkatehtävät. Lisäksi panostajalain muutoksenhakusäännöstä muutettaisiin uudistuneen yleislainsäädännön vuoksi. Panostajalakiin esitetään myös teknisiä muutoksia.

Työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä annettava laki ja työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta annettava laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 2.4.2026. Panostajalain muuttamisesta annettava laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2025.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että työsuojelun yhteistoimintahenkilöitä koskevien tietojen rekisteröinti- ja luovutustehtävä siirretään sosiaali- ja terveysministeriöltä Työturvallisuuskeskukselle. Tietojen ilmoittamisesta ja luovuttamisesta ehdotetaan säädettävän nykyistä tarkemmin. Lisäksi panostajalakiin ehdotetaan muutoksia.

Hallituksen esityksellä on pääasiassa säädöshuollolliset tavoitteet. Lisäksi ehdotetun työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä annettavan lain tavoitteena on työsuojelun edistäminen.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esitystä tarkoituksenmukaisena ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomana.

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2025 vp

Työnantajan velvollisuus ilmoittaa tietoja

Ehdotetun uuden lain 4 §:ssä säädetään työnantajan velvollisuudesta ilmoittaa tietoja työpaikan työsuojelun yhteistoimintahenkilöistä. Esityksen mukaan työnantajan velvollisuus ilmoittaa tietoja edellyttää muun muassa, että työpaikalla on valittu työsuojeluvaltuutettu, että työnantaja teettää henkilöstöllä työtä työpaikalla yli 50 kalenteripäivänä ja että työpaikan henkilöstöön kuuluu vähintään kymmenen henkilöä. Jos näistä jokin ei täyty, työnantajalla ei ole ilmoitusvelvollisuutta kyseisen työpaikan osalta.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on esitetty eriäviä näkemyksiä ilmoitusvelvollisuuden rajaamisesta kalenteripäivien ja henkilöstömäärän mukaan. Työntekijöitä edustavat tahot eivät kannata velvollisuuden rajaamista henkilöstömäärän tai työn teettämisen keston perusteella, kun taas työnantajia edustavat tahot pitävät rajauksia perusteltuina.

Nykyisessä laissa ei ole rajattu työnantajan ilmoitusvelvollisuutta sen mukaan, kuinka monena päivänä se teettää henkilöstöllä työtä työpaikalla tai kuinka monta henkilöä kyseisen työpaikan henkilöstöön kuuluu. Hallituksen esityksen mukaan nykyistä lakia on kuitenkin sovellettu siten, ettei alle kymmenen henkilön työpaikkojen tietoja ole ilmoitettu rekisteriin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin, että alle 10 henkilöä työllistävästä noin 230 000 työnantajasta vain noin 3 prosenttia on nykyisin ilmoittanut tietoja rekisteriin. Asiantuntijakuulemisissa esitetyn arvion mukaan Työturvallisuuskeskuksen hallinnollinen työ kasvaisi merkittävästi, jos ilmoitusvelvollisuutta ei rajattaisi työpaikan henkilöstömäärän mukaan. Vaikutuksia työturvallisuuskeskuksen työmäärään on kuvattu tarkemmin hallituksen esityksessä (s. 54).

Hallituksen esityksen mukaan ilmoitusvelvollisuuden edellytysten tarkoitus on vähentää sekä työnantajien että Työturvallisuuskeskuksen hallinnollista taakkaa. Työturvallisuuskeskukselle ei esitetä tehtävään lisäresursseja. Kalenteripäiviä koskevan rajauksen on lisäksi tarkoitus estää nopeasti vanhenevien työsuojelun yhteistoimintahenkilöitä koskevien tietojen päätyminen rekisteriin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää ehdotettuja ilmoitusvelvollisuuden rajoituksia perusteltuina hallituksen esityksessä kuvatuista ja valiokunnan asiantuntijakuulemisissa esiin tulleista syistä. Valiokunta pitää tärkeänä, että ilmoittamisvelvollisuuden laajuus ja Työturvallisuuskeskuksen resurssit ovat oikein mitoitettut suhteessa toisiinsa.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemisissa on esitetty myös joitakin ilmoitusvelvollisuuden selkeyttämistarpeita. Lausuntojen perusteella ei ole täysin selvää, miten työn teettäminen työpaikalla 50 kalenteripäivänä lasketaan tai mitkä henkilöt luetaan mukaan työpaikan henkilöstöön.

Hallituksen esityksessä (s. 62—63) kuvataan 50 kalenteripäivän soveltamista. Olennaista on, miten työnantaja on käytännössä määritellyt kunkin työpaikan, eli työsuojelun yhteistoiminnan kannalta tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamassaan lausunnossa, että työnantaja tietää yleensä jo etukäteen uut-

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2025 vp

ta työpaikkaa muodostaessaan, tullaanko työpaikalla teettämään henkilöstöllä työtä yli 50 kalenteripäivänä vai ei, eli täyttykö ilmoitusvelvollisuuden edellytys vai ei. Ehdotetun lain 9 §:n 1 momentin mukaan 4 §:n 3 momentissa tarkoitettut tiedot on ilmoitettava Työturvallisuuskeskuksen työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteriin työsuojelun yhteistoiminnan toimikauden alkaessa. Ministeriön lausunnossa todetaan, että kyseisestä säännöksestä voi aiheutua viivettä tietojen rekisteröimiseen, jos työpaikka on muodostettu, mutta yhteistoiminnan toimikausi pääsee alkamaan vasta myöhemmin. Valiokunnan ministeriöltä saaman lausunnon mukaan ministeriön tarkoituksena on perehdyttää Työturvallisuuskeskusta ja työsuojeluviranomaista uuden lain sisällöstä. Tätä kautta tietoa saataisiin myös yleiseen tietoverkkoon kaikkien saataville.

Hallituksen esityksessä on kuvattu työpaikan henkilöstöön kuuluvien henkilöiden määrittelyä 50 kalenteripäivän laskennan yhteydessä (HE, s. 62). Esityksen mukaan työpaikan henkilöstöön kuuluvilla henkilöillä tarkoitetaan työsuhteessa sekä virkasuhteessa ja siihen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevia henkilöitä. Lisäksi perusteluissa viitataan lain soveltamisalan perusteluihin. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saaman lausunnon mukaan yrittäjät eivät kuulu esityksessä tarkoitettuun henkilöstöön eivätkä myöskään käyttäjäyrityksessä työskentelevät vuokratyöntekijät.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää ilmoittamisvelvollisuuden edellytyksiä jokseenkin monitulkintaisina ja niiden perusteluja sisäisine viittauksineen epäselvinä. Tämän vuoksi valiokunta korostaa selkeiden perustelujen merkitystä säännösten oikeassa soveltamisessa ja hallinnollisen taakan vähentämisessä. Valiokunta pitää tarpeellisena, että ministeriön perehdytysmateriaali saadaan yleiseen tietoverkkoon kaikkien soveltajien saataville. Perehdytysmateriaalin pitää tukea sitä tavoitetta, että kaikki ilmoitusvelvolliset ilmoittavat tiedot rekisteriin.

Vapaaehtoinen tietojen ilmoittaminen

Uuteen lakiin työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä ehdotetaan myös vapaaehtoista tietojen ilmoittamista koskevaa sääntelyä (5—8 §). Ehdotettujen säännösten mukaan rekisteriin on mahdollista ilmoittaa tietoja myös muilta kuin velvoitteen piirissä olevilta työpaikoilta ja myös muiden työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden tietoja, kuin mitä velvoite koskee.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta korostaa työturvallisuuden ja sitä koskevan tiedon levittämisen tärkeyttä. Valiokunta kannattaa hallituksen esityksessä omaksuttua mahdollistavaa sääntelyratkaisua, jolla velvollisuutta rajataan hallinnollisen taakan vähentämiseksi, mutta joka tarjoaa työnantajalle mahdollisuuden tietojen ilmoittamiseen kaikilta työpaikoilta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Työelämä ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 200/2024 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2025 vp

Helsingissä 21.3.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Saara-Sofia Sirén kok
varapuheenjohtaja Lauri Lyly sd
jäsen Miko Bergbom ps
jäsen Jessi Jokelainen vas
jäsen Tuomas Kettunen kesk
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Olga Oinas-Panuma kesk
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Mikko Polvinen ps
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Tere Sammallahti kok
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Henrik Vuornos kok
varajäsen Terhi Koulumies kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Meri Pensamo